

Αρείου Πάγου: 841/02
Πηγή: Ε.Ε.Δ 62/03 σελ.534

Εργατικό ατύχημα υπαλλήλου του ΟΣΕ. Η παραγραφή των αξιώσεων, καθ' όσον απορρέουν από τις διατάξεις του ν. 551/1915, είτε πρόκειται για διαρκή είτε πρόκειται για πρόσκαιρη ανικανότητα εκ του εργατικού ατυχήματος, είναι τριετής, εφ' όσον όμως ο εργοδότης τήρησε όλες τις υποχρεώσεις που τον βαρύνουν βάσει της διατάξεως του άρθρου 10 εδ. α' και β' του ανωτέρω ν. 551/1915. Άλλως η παραγραφή είναι η συνήθης κοινή παραγραφή (με μειοψ. 2 μελών του Δικαστηρίου). Ο χρόνος της συνήθους (κοινής) παραγραφής των εν γένει χρηματικών αξιώσεων κατά του ΟΣΕ, ο οποίος έχει όλα τα δικαστικά, διοικητικά και οικονομικά προνόμια του δημοσίου, ήταν, βάσει των διατάξεων του προϊσχύσαντος ν.δ. 321/1969 «περί κώδικος δημόσιου λογιστικού», 5 ετών αρχομένη από του τέλους εντός του οποίου εγεννήθη η αξίωση και ήταν δυνατή η δικαστική επιδίωξή της. Επομένως η 5ετής παραγραφή των εκ του ν. 551/1915 αξιώσεων του παθόντος εξ εργατικού ατυχήματος υπαλλήλου του ΟΣΕ αρχίζει πάντοτε από το τέλος του έτους εντός του οποίου συνέβη τούτο (το ατύχημα), εφ' όσον είναι δυνατή η δικαστική τους επιδίωξη και όχι από τον μεταγενέστερο χρόνο, κατά τον οποίο ο παθών έχει απολυθεί λόγω της εκ του ατυχήματος προκληθείσας ανικανότητάς του προς εργασία (με μειοψ. δύο μελών του Δικαστηρίου). Παραπομπή αμφοτέρων των ανωτέρω νομικών προβλημάτων στην τακτική Ολομέλεια του Αρείου Πάγου, λόγω του ότι η επί της αιτήσεως αναίρεσεως κατά της Εφετείου Αθηνών 7777/2000 εκδοθείσα απόφαση του οικείου (Β') Τμήματος ελήφθη με πλειοψηφία μιας ψήφου.

Κυριότερες διατάξεις: Ν. 551/1915 άρθρα 1 εδ. Α' και β' και 17. Εδ. Α' Ν.δ. της 4-9-1935 άρθρο 2 παρ. 3. Ν.δ 674/1970 άρθρο 4. Ν.δ 1115/1972 άρθρο 1. Ν.δ 321/1969 άρθρο 91 παρ. 1 και 93. Α.Κ. άρθρα 914 επ.

Πρόεδρος: ο αντιπρόεδρος, κ. Εμμ. Δαμάσκος

Εισηγητής: ο αρεοπαγίτης, κ. Αρχ. Ντόβας

Δικηγόροι: οι κ.κ. Εμμ. Παπαρρηγόπουλος, Ευαγγ. Λαγγούσης

Με το άρθρο 10 εδάφ. α', β' του ν. 551/1914, όπως κωδικοποιήθηκε με το β.δ. της 247/25.8.1920, ορίζεται: «ο εργοδότης των εν άρθρ. 2 εργασιών και επιχειρήσεων ένθα συνέβη ατύχημα του άρθρ. 1, ή ο αναπληρωτής αυτού υποχρεούται, αν τούτο προκαλέσει ανικανότητα πλέον της εβδομάδος, να βεβαιώσει εντός δεκαπέντε ημερών από του ατυχήματος, εγγράφως και ενόρκως, ενώπιον του ειρηνοδίκου του τόπου του ατυχήματος, μετά δύο αυτοπτών μαρτύρων, αν υπάρχουν τοιούτοι, τας λεπτομερείας του ατυχήματος, την ημέραν καθ' ήν συνέβη, το όνομα και τον τόπον καταγωγής του παθόντος. Εντός της αυτής προθεσμίας και επιμέλεια του εργοδότη ο θεράπων ιατρός οφείλει να βεβαιώσει ενόρκως και εγγράφως ενώπιον του αυτού Ειρηνοδίκου την κατάστασιν του παθόντος και την πιθανήν έκβασιν του παθήματος ». Στο άρθρο δε 17 εδάφ. α' του ίδιου νόμου ορίζονται τα εξής: «Πάσα εκ του παρόντος νόμου αξίωσις παραγράφεται μετά τριετίαν από του ατυχήματος, απέναντι όμως εργοδότη μη συμμορφωθέντος προς τας διατάξεις του άρθρου 10 χωρεί μόνον η κοινή παραγραφή. Η παραγραφή των αξιώσεων των αντί του παθόντος, κατά τας διατάξεις του άρθρ. 8 δικαιουμένων προσώπων άρχεται από του θανάτου του παθόντος».

Από τις διατάξεις αυτές συνάγεται ότι η παραγραφή των αξιώσεων από το ν. 551/1915 (είτε πρόκειται για διαρκή είτε για πρόσκαιρη ανικανότητα που προκλήθηκε από εργατικό ατύχημα) είναι τριετής, εφόσον όμως ο εργοδότης τήρησε

όλες τις αναφερόμενες υποχρεώσεις του, αφού ο νόμος δεν διακρίνει. Διαφορετικά, η παραγραφή είναι η συνήθης (κοινή παραγραφή).

Κατά τη γνώμη των αρεοπαγιτών Αρχοντή Ντόβα και όλες Θεοδώρου Τζέμου κατά την έννοια των διατάξεων αυτών η εν λόγω εκ μέρους του εργοδότη βεβαίωση (έγγραφο και ένορκη) εντός δεκαπέντε ημερών από του ατυχήματος αυτού αρκεί για να επιφέρει τη βραχύτερη παραγραφή των 3 ετών των σχετικών αξιώσεων και δεν προσ απαιτείται η μνημονευόμενη στο παραπάνω άρθρο (10 του ν. 551/15) επιβεβαίωση του ατυχήματος από δύο τυχόν υπάρχοντες αυτόπτες μάρτυρες του ατυχήματος, αφού ο επιδιωκόμενος από το νόμο σκοπός εκπληρώνεται πλήρως με την άνω ενέργεια του εργοδότη, από τη βούληση του οποίου άλλωστε δεν εξαρτάται η προσέλευση ή μη των τυχόν υπαρχόντων αυτόπτων μαρτύρων, οι οποίοι και δεν μπορούν να εξαναγκασθούν απ' αυτόν προς τούτο. Περαιτέρω, ο αναιρεσείων ΟΣΕ έχει όλα τα προνόμια (δικαστικά, διοικητικά και οικονομικά) του δημοσίου ως προς τις αστικές αυτού σχέσεις, σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 3 του από 4.9.1935 ν.δ. «περί διοικήσεως των ΣΕΚ» και το άρθρο 4 του ν.δ. 674/1970 «περί ιδρύσεως ΟΣΕ», όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του ν.δ. 1115/1972 (Ολ. ΑΠ 3/1992). Συνεπώς κατά τα άρθρα 91 παρ. 1 και 93 του ν.δ. 321/1969 «περί κώδικος δημοσίου λογιστικού», ο χρόνος γενικώς των χρηματικών αξιώσεων κατά του ΟΣΕ είναι πέντε ετών και «άρχεται από του τέλους του έτους καθ' ο εγεννήθη η αξίωσις και είναι δυνατή η δικαστική αυτής επιδίωξις» (Α.Π. 317/1996). Εφόσον δε, όπως προκύπτει από το σύνολο των διατάξεων του ν. 551, το προβλεπόμενο από αυτές δικαίωμα προς απόληψη της κατ' αποκοπή αποζημίωσης, η οποία βαρύνει τον έχοντα τον επαγγελματικό κίνδυνο εργοδότη με βάση γενικότερα κριτήρια και άνευ ιδίου πταίσματος, κατά παρέκκλιση από τις διατάξεις των αρθρ. 914 επ. ΑΚ, είναι άσχετο και ανεξάρτητο από την επέλευση πραγματικής ζημίας (μερικής ή ολικής) σε εκείνον που υπέστη το εργατικό ατύχημα, η προβλεπόμενη από τις ανωτέρω διατάξεις πενταετής παραγραφή των από το νόμο αυτού (ν. 551) αξιώσεων του μισθωτού του αναιρεσειόντος ΟΣΕ που έχει υποστεί εργατικό ατύχημα, αρχίζει πάντοτε από το τέλος του έτους, μέσα στο οποίο συνέβη αυτό, εφόσον είναι δυνατή η δικαστική επιδίωξη, και όχι από τον μεταγενέστερο χρόνο, κατά τον οποίο ο τελευταίος, ύστερα από τη τήρηση της προβλεπόμενης από τον, ισχύ νόμου έχοντα, ΓΕΚΑΠ/ ΟΣΕ (υ.α 47748/27-9-1972 ΦΕΚ Β' 827/11-10-1972) διαδικασίας και περικοπή του δικαιούμενου με βάση τα άρθρα 88 παρ. 7-10 και 98 αυτού μέχρι την απόλυση μισθού, έχει απολυθεί λόγω της εκ του ατυχήματος ανικανότητας προς εργασία. Στην προκείμενη περίπτωση, όπως προκύπτει από την προσβαλλόμενη απόφαση, το Εφετείο δέχθηκε ότι ο εναγόμενος και ήδη αναιρεσείων ΟΣΕ δεν έχει εκπληρώσει πλήρως την κατά νόμο υποχρέωσή του να βεβαιώσει ενώπιον του αρμόδιου Ειρηνοδίκη τις λεπτομέρειες του ένδικου εργατικού ατυχήματος, που έχει υποστεί ο ενάγων και ήδη αναιρεσίβλητος μισθωτός του στις 24-3-1990 και ειδικότερα ότι εμφανίσθηκαν μεν μέσα στη δεκαπενθήμερη προθεσμία από τότε που έλαβε χώρα το ατύχημα στον Ειρηνοδίκη Δράμας (τόπος ατυχήματος) ο Μ.Μ. ως εκπρόσωπος του εργοδότη- ΟΣΕ και ο Χ.Β. ως θεράπων ιατρός και βεβαίωσαν αντίστοιχα τα ως άνω στο άρθρο 10 του ν. 551/1915 αναφερόμενα (υπ' αριθ. 235/27-3-90 και 238/28-3-90 βεβαιώσεις), πλην όμως ο άνω εκπρόσωπος του εργοδότη δεν εμφανίσθηκε στον Ειρηνοδίκη συνοδευόμενος και από δύο αυτόπτες μάρτυρες, όπως ο μηχανοδηγός της αμαξοστοιχίας Π.Τ. και η συνοδός αυτής Φ.Π., προκειμένου να βεβαιώσουν και αυτοί περί των συνθηκών του ατυχήματος, και συνεπώς ο εργοδότης δεν τήρησε μία από τις επιβαλλόμενες από την άνω διάταξη υποχρεωτικές διατυπώσεις και ότι εκ του λόγου αυτού για την αγωγική αξίωση (για επιδίκαση αποζημίωσης εκ του άνω νόμου) δεν ισχύει η τριετής παραγραφή του άρθρου 17 ν. 551/15, αλλά η πενταετής του

άρθρου 91 του ν.δ. 321/69, η οποία αρχίζει από τότε που απολύθηκε ο αναιρεσίβλητος (1-8-1995), αφού τότε γεννήθηκε η απαίτησή του (μέχρι τότε ελάμβανε κανονικά τον μισθό του) και ταυτόχρονα έγινε απαιτητή και ότι, εφόσον η κρινόμενη αγωγή κοινοποιήθηκε στον αναιρεσιδόντα (εναγόμενο) στις 8-10-1996, ασκήθηκε πολύ πριν την παρέλευση της πενταετίας, δεν έχει παραγραφεί. Με βάση αυτά το Εφετείο κατά παραδοχή της εφέσεως του αναιρεσίβλητου εξάφανε την απόφαση του πρωτοβάθμιου Δικαστηρίου, που είχε κρίνει αντίθετα και είχε απορρίψει λόγω παραγραφής την ένδικη αγωγή, δέχθηκε αυτή μετ' απορριψη της ένστασης του αναιρεσιδόντος για τριετή παραγραφή και επιδίκασε στον αναιρεσίβλητο ως αποζημίωση εκ του άνω νόμου το ποσό των 5.638.074 και ως αποζημίωση εκ της παρ. 21 της από 16-3-1989 ΕΣΣΕ μεταξύ ΟΣΕ και Πανελληνίας Ομοσπονδίας Σιδηροδρομικών (ΠΟΣ) το ποσό των 5.000.000 δρχ., ως προς την οποία δεν πλήττεται η προσβαλλόμενη απόφαση με λόγο της αναιρέσεως.

Με την κρίση αυτή το Εφετείο: 1) Όσον αφορά την μη εφαρμογή της τριετούς παραγραφής, λόγω μη τήρησης εκ μέρους του αναιρεσιδόντος ΟΣΕ όλων των υποχρεώσεων του ως προς τη δήλωση του εργατικού ατυχήματος, δεν παραβίασε ευθέως ή εκ πλαγίου τις προεκτεθείσες ουσιαστικού δικαίου διατάξεις και δεν υπέπεσε στις από τους αριθ. 1 και 19 του άρθρου 559 Κ.Πολ.Δ. πλημμέλειες που προβάλλονται με το σχετικό λόγο της αναιρέσεως υπό στοιχείο α), ο οποίος είναι αβάσιμος, 2) όσον αφορά όμως για τον χρόνο έναρξης της πενταετούς παραγραφής (από της απολύσεως) και μη συμπλήρωσης αυτής (μέχρι την επίδοση της ένδικης αγωγής) παραβίασε τις ως άνω διατάξεις και υπέπεσε στην από τον αριθ. 1 του ίδιου άρθρου 559 Κ.Πολ.Δ. πλημμέλεια που προβάλλεται με το σχετικό βάσιμο λόγο (υπό στοιχείο Β) της αναιρέσεως.

Κατά τη γνώμη των Εμμανουήλ Δαμάσκου, αντιπροέδρου, και Χρήστου Μπαλντά αρεοπαγίτη, ο αμέσως προηγούμενος λόγος (υπό στοιχ. Β') της αναιρέσεως δεν είναι βάσιμος. Διότι, ασχέτως του τρόπου υπολογισμού του περιεχομένου της, πρόκειται για αξίωση αποζημιώσεως για απώλεια (ολική ή μερική) της ικανότητας προς εργασία και των εξ αυτής εσόδων. Αρα, για την εν λόγω αξίωση αποζημιώσεως του ενάγοντος δεν μπορούσε να έχει αρχίσει η ως άνω παραγραφή πριν από την επέλευση της ζημίας του, δηλ. κατά το χρονικό διάστημα, κατά το οποίο ο ενάγων, όπως ανελέγκτως δέχθηκε το Εφετείο, ελάμβανε ακόμη κανονικά το μισθό του (ήτοι από του ατυχήματος μέχρι της γι' αυτό απολύσεώς του).

Επειδή, σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, η απορριπτική κατά το πρώτο μέρος και αναιρετική κατά το δεύτερο μέρος απόφαση λαμβάνεται με πλειοψηφία μιας (1) ψήφου, πρέπει, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 563 παρ. 2 στοιχείο β' Κ.Πολ.Δ., να παραπεμφθεί η αίτηση αναιρέσεως ως προς όλους τους λόγους της στην τακτική Ολομέλεια του Αρείου Πάγου.

(Παραπέμπει στην Τακτική Ολομέλεια του Αρείου Πάγου την αίτηση για αναίρεση της 7777/2000 αποφάσεως του Εφετείου Αθηνών).